

The comparative legal analysis of common types of release from criminal liability under the Criminal Code of Ukraine and the rules on release from criminal liability of some post-Soviet countries and the Baltic states (Azerbaijan, Armenia, Belarus, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia), some European countries (Bulgaria, Denmark, Germany and Sweden), as well as Argentina and Thailand has allowed to make following conclusions.

Firstly, the current criminal legislation of Ukraine in general under the number of alternatives to criminal prosecution is not far behind, and in some cases even ahead of the laws of some foreign countries.

Second, a large number of lawmakers do not differentiate between institutions of release from criminal liability and release from criminal punishment (Argentina, Denmark, Thailand, etc.) and in many cases the reason for release from criminal liability mix of circumstances precluding criminality and circumstances, indicating the absence of corpus delicti (Sweden, Thailand). However, the criminal laws of the Baltic states provide more opportunities for release from criminal liability in connection with reconciliation, providing an opportunity to come to terms not only with the victim (individual), but also a representative of a legal entity, which could find a direct reflection of the Criminal Code of Ukraine.

**Keywords:** *release from criminal liability, release from punishment and its execution, reconciliation agreement.*

*Надійшла до редакції 10.09.2013*

**Конопельський В. Я.**

кандидат політичних наук, доцент  
(Одеський державний  
університет внутрішніх справ)

УДК 343.241

## **ЩОДО ЗМІСТУ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ**

Здійснено аналіз змісту такого принципу кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань, як диференціація та індивідуалізація покарань, а також визначено його соціально-правову природу, роль і місце в механізмі виконання кримінальних покарань в Україні.

**Ключові слова:** *диференціація; індивідуалізація; виконання покарання; позбавлення волі; установа виконання покарань; засуджений; персонал Державної кримінально-виконавчої служби України.*

**Постановка проблеми.** Як свідчить практика, незважаючи на диференційований та індивідуальний підхід до виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк, в установах виконання покарань (далі – УВП) щорічно мають місце як рецидивні прояви злочинної діяльності засуджених, так і інші негативні явища, що пов’язані з відбуванням ними зазначеного покарання (вживання наркотичних та інших психотропних речовин; зберігання грошей; виготовлення колюче-ріжучих предметів; вчинення дисциплінарних проступків та ін.) [1, с. 84–86].

Як свідчить практика, однією з обставин, що зумовлює такий стан в

УВП, є неналежне дотримання персоналом Державної Кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України визначеного в ст. 5 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України [2] принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань та недостатнє розуміння суб'єктами правозастосування його змісту, а також ролі та місця в механізмі кримінальної відповідальності.

З огляду на це тема статті є досить актуальною та такою, що має теоретико-прикладне значення.

**Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.** Вивчення наукових праць з означеної проблематики показало, що над її вирішенням працюють такі науковці: Г.А. Аванесов, Л.В. Багрій-Шахматов, І.Г. Богатирьов, Т.А. Денисова, О.М. Джужа, І.І. Карпець, М.П. Мелентьев, В.О. Меркулова, О.О. Наташев, О.Л. Ременсон, А.Х. Степанюк, М.О. Стручков, Ю.М. Ткачевський, В.М. Трубніков, Б.С. Утєвський, І.В. Шмаров та ін. Крім цього, досить ґрунтовно у цьому напрямку працює М.С. Пузирьов, який у 2012 р. захистив дисертацію та здобув науковий ступінь кандидата юридичних наук по темі «Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк» [3].

Проте досі ні в Україні, ні за кордоном не розроблено концептуальних засад щодо правильного та ефективного застосування принципу диференціації та індивідуалізації покарань, що й виступило додатковим аргументом при виборі теми статті.

**Виклад основного матеріалу.** Диференціація та індивідуалізація виконання покарань є одним із принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань, що закріплений у ст. 5 КВК України. Безперечно, що для з'ясування змісту диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк досить важливо визначитися з етимологічним значенням їх системоутворюючих ознак. Зокрема, в науці під диференціацією (фр. *differentiation*, від лат. *differentia* = відмінність) розуміють поділ чого-небудь на окремі різнірідні частини, форми і ступені [4, с. 206], а під індивідуалізацією – надання кому-, чому-небудь індивідуальних ознак, рис; здійснення чого-небудь по-різному стосовно неоднакових предметів, різних осіб та ін. [5, с. 257].

Таким чином, якщо узагальнити ці поняття, то під диференціацією та індивідуалізацією виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк слід розуміти створення на правовому та реалізацію на організаційному рівні індивідуальних умов виконання зазначеного покарання щодо окремо взятого засудженого. Разом з тим як на практичному, так і доктринальному рівнях зміст даного принципу тлумачиться дещо по-іншому. Так, А.Х. Степанюк та І.С. Яковець зазначають, що цей принцип, у свою чергу, як і у кримінальному праві, зумовлюється принципом справедливості, а саме: справедливо призначене покарання утворює міцну основу для його справедливого виконання. Лише наявність цих двох компонентів здатна забезпечити досягнення цілей покарання [6, с. 24]. При цьому зазначені автори не наводять цілісного поняття цього принципу, поділяючи його на два підпринципи – диференціацію та індивідуалізацію. На їх переконання,

диференціація виконання покарання проявляється перш за все у встановленому порядку виконання та відбування покарання, який застосовується дозовано залежно від ступеня суспільної небезпеки різних категорій засуджених, тобто шляхом фактичної реалізації кари, що впливає з позбавлення волі. Індивідуалізація ж виконання покарання полягає в тому, що в умовах дотримання загальних приписів закону стосовно виконання покарання має місце індивідуальний підхід до кожного засудженого, що означає вибір потрібних саме даному засудженому заходів [6, с. 24–25].

Аналогічну позицію з цього приводу займає І.Г. Богатирьов [7, с. 155–156], В.І. Селіверстов [8, с. 37–38], А.П. Гель [9, с. 21] та ін.

На відміну від цих авторів, А.І. Зубков ототожнює ці два поняття, безпідставно вважаючи, що принцип диференціації та індивідуалізації включає раціональне застосування заходів примусу, засобів виправлення та стимулювання їх правослухняної поведінки як наслідок диференціації та індивідуалізації самих засуджених [10, с. 16].

Про необхідність об'єднання цих понять у свій час у своїх працях писали І.І. Карпець, О.О. Наташев, М.О. Стручков, І.М. Перков та інші вчені кримінально-виконавчого напрямку радянської доби [11, с. 9–10].

У сучасних роботах науковців зазначений підхід частково підтримує М.С. Пузирьов, зазначити, зокрема, що диференціація починається на стадії розподілу і направлення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі, а в подальшому під час відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк у колоніях реалізується індивідуалізація, хоча, можливою є і диференціація засуджених у новий правовий статус за індивідуально значущими властивостями [3, с. 8].

У деяких роботах, говорячи про принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарань, науковці одночасно виділяють з нього окремий принцип індивідуалізації, у той самий час коли мову ведуть про диференціацію, не вводячи її у ранг принципу [12, с. 41], чим ще більше вносять плутанину у розуміння змісту зазначеного принципу, який, відповідно до вимог ст. 5 КВК, об'єднує ці поняття.

Не вирішили цю проблему й Науково-практичні коментарі до КВК України, у яких також мова йдеться про принцип індивідуалізації покарання [13, с. 24], хоча у ст. 5 цього Кодексу він не визначений.

В інших аналогічних виданнях принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарань ототожнюють з окремо взятими однойменними принципами кримінального права [14, с. 23].

Цікавим у цьому контексті є підхід, запропонований А.Х. Степанюком, який серед принципів кримінально-виконавчого права України зазначений принцип не виділяє [15, с. 9]. Проте в зарубіжних виданнях принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарання належить як до принципів однойменного законодавства, так і галузі права [16, с. 18–19]. Зокрема, даний принцип зазначено у ст. 8 КВК Російської Федерації [17], в ст. 6 КВК Республіки Білорусь [18] та ін. [19, с. 89–123]. При цьому, на переконання деяких зарубіжних фахівців, принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарання означає перш за все раціональне застосу-

вання основних засобів виправлення засуджених і стимулювання їх правослухняної поведінки, що, у свою чергу, зумовлює проведення диференціації та індивідуалізації самих засуджених [20, с. 29], тобто і в цьому випадку мова про виділення із загального двох окремо взятих принципів не йдеться.

Отже, якщо узагальнити існуючі в науці підходи щодо змісту диференціації та індивідуалізації виконання покарання, як принципу кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань (ст. 5 КВК України), то слід визнати, що:

1) через неоднозначне розуміння та тлумачення цього поняття вченими такими ж полярними є погляди на практиці, що в кінцевому результаті впливає на ефективність виконання кримінальних покарань;

2) диференціація є загальним по відношенню до індивідуального, тобто ці явища співвідносяться як загальне та одиничне і відображають суть одного й того ж поняття (процесу, ті.н.);

3) юридична техніка, яка застосована законодавцем при формуванні зазначеного принципу [21, с. 510–515], дає можливість стверджувати про органічну єдність застосованих у ньому понять диференціації та індивідуалізації.

Такий висновок витікає, зокрема, із змісту сполучника «та», що вжитий у ст. 5 КВК України у словосполученні «принцип диференції та індивідуалізації виконання покарань», та який у даному випадку, як службова частина мови, служить для зв'язку однорідних членів речення [22]. Це так званий сурядний (для з'єднання однорідних членів або рівноправних речень) сполучник [23, с. 135], що покликаний здійснювати єднальні функції [24, с. 421].

Таким чином, у змісті визначеного у ст. 5 КВК принципу об'єднані не два різних принципи, хоча й тотожних по деяких формах прояву, а два однорідних підпринципи, один із яких має загальний характер (диференціація), а інший – конкретний (індивідуалізація). Як з цього принципу вірно зауважив А.П. Гель, індивідуалізація виконання покарання базується на обліку не групових (як при диференціації), а індивідуальних особливостей особи засудженого, які враховуються при відбуванні ним покарання [12, с. 41].

Такої ж думки дотримується й А.І. Зубков, зауважуючи, що залежно від того, до якої класифікації групи при диференціації зарахований засуджений, до нього все ж таки індивідуально застосовується комплекс заходів примусу та стимулювання правослухняної поведінки [10, с. 17].

Про окремі елементи єдності цих підпринципів говорять й інші дослідники, зазначаючи, зокрема, що якщо диференціація виконання покарання покликана забезпечити реалізацію справедливості, що визначається диференційованим підходом та ставленням до засуджених різних груп, то індивідуалізація покликана вибрати потрібні саме даному засудженому заходи виконання покарання щодо нього [14, с. 24–25].

У контексті з'ясування змісту даного предмета дослідження та враховуючи, що у кримінальному законодавстві України принципи, що розробляються науковцями у галузі кримінального права [25, с. 40–41], не знайш-

ли свого відображення [26, с. 295], особливої оцінки заслуговує й позиція тих вчених, які вважають, що принцип диференціації та індивідуалізації, визначений у ст. 5 КВК, як і в кримінальному праві, зумовлюється принципом справедливості, а саме: справедливо призначене покарання утворює міцну основу для його справедливого виконання [6, с. 24].

Зазначений підхід ґрунтується на таких доводах:

По-перше, в ст. 5 КВК України закріплено принципи кримінально-виконавчого законодавства, які не є тотожними з принципами однойменної галузі права [27, с. 8]. У той самий час, у законодавстві України про кримінальну відповідальність принципи не визначені, вони розроблені лише на доктринальному (науковому) рівні, хоча й слідчо-судова практика йде шляхом їх повної реалізації. Так, у п. 1 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7 звернуто увагу суддів на те, що вони при призначенні покарання в кожному випадку і до кожного підсудного, мають суворо дотримуватись вимог ст. 65 КК стосовно загальних засад призначення покарання, оскільки саме через останні реалізуються принципи законності, справедливості, обґрунтованості та індивідуалізації покарання [28, с. 231].

Виходячи з цього, доцільно було б принципи кримінально-виконавчого права доповнити принципом диференціації та індивідуалізації виконання покарань, враховуючи, крім цього, що основною формою вираження права є закон [21, с. 231].

По-друге, справедливість – це не тільки морально-етичне, але й правове вирішення будь-якого явища, процесу тощо [5, с. 629].

Виходячи з того, що в законодавстві України про кримінальну відповідальність цей принцип не визначено, апелювання до його змісту при тлумаченні принципів диференціації та індивідуалізації виконання покарань є дещо некоректним кроком, тим більше, що останній має свою чітко виражену соціально-правову природу, а саме – закріплений у ст. 5 КВК України.

І, насамкінець, якщо при оцінці тих чи інших принципів права керуватися положенням про те, що кожен із них є структурним елементом логічно існуючої системи принципів і поділ їх на конкретно визначені принципи є умовним, допоки вони не набувають змісту правових норм-принципів [21, с. 221], то слід будь-які теоретичні підходи з цього приводу лише розширювати та сприймати як предмет дискусії та подальших наукових розробок, а не видавати бажане за дійсне.

Разом з тим варто визнати й той факт, що при нині існуючій законодавчо визначеній конструкції принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань у ст. 5 КВК та полярності позицій вчених щодо розуміння його змісту, досить складно реалізувати його положення на практиці, що нерідко веде до правових помилок та порушень прав засуджених [28].

У такій ситуації більш логічно було б роз'єднати та виділити у ст. 5 КВК України окремо принцип диференціації та принцип індивідуалізації

виконання та відбування покарань.

Зазначена видозміна закону зумовлена ще й тим, що у ст. 5 КВК мова ведеться про принципи не тільки виконання, але й відбування покарань, тобто про єдиний кримінально-виконавчий процес із взаємною відповідальністю держави (у даному випадку – УВП) і засудженого за його результати [6, с. 24]. При цьому виконання покарань, як вірно зауважив А.Х. Степанюк, полягає у застосуванні адміністрацією органів та установ виконання покарань до засуджених державного примусу, тобто в процедурі обмеження їх прав та свобод, які є змістом покарань, визначених у КК України. У свою чергу, відбування покарання є забезпеченим державним примусом правовим станом засудженого, що настає після того, як обвинувальний висновок суду набрав законної сили, і полягає у підпорядкуванні поведінки засудженого обмеженням прав та свобод, передбачених у КК України відповідними покараннями [15, с. 7].

**Висновки.** Отже, з'ясування змісту диференціації та індивідуалізації покарання у виді позбавлення волі в Україні, з одного боку, дозволило визначити вузькі місця та прогалини, а з іншого – неоднозначні доктринальні підходи щодо тлумачення однойменного принципу кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарання, які потребують уніфікації, враховуючи сьогоденні завдання і потреби практичного характеру, зокрема й по тих алгоритмах, що висвітлені у цій науковій статті.

#### **Бібліографічні посилання**

1. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія): посіб. / за заг. ред. О.М. Джужі. – К., 2013.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України / упоряд. А.Х. Степанюк. – Х., 2012.
3. Пузирьов М.С. Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк: автореф... дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. – К., 2012.
4. Булыко А.Н. Большой словарь иностранных слов. – Изд. 3-е, испр., перераб. – М., 2010.
5. Великий тлумачний словник української мови / упоряд. Т.В. Ковальова. – Х., 2005.
6. Кримінально-виконавчий кодекс України: науково-практичний коментар / А.Х. Степанюк, І.С. Яковець; за заг. ред. А.Х. Степанюка. – Х., 2005.
7. Кримінально-виконавче право України: підручник / О.М. Джужа, І.Г. Богатирьов, О.Г. Колб, В.В. Василевич та ін.; за заг. ред. О.М. Джужі. – К., 2010.
8. Уголовно-исполнительное право России: учебник / под ред. В.И. Селиверстова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М., 2012.
9. Кримінально-виконавчий кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В.В. Коваленка, А.Х. Степанюка. – К., 2012.
10. Уголовно-исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX – начала XXI века: учебник для вузов / под ред. А.И. Зубкова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., 2005.
11. Перков И.М. Дифференциация процесса наказания и процесса исправительно-трудового воздействия в исправительно-трудовых колониях: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.0.08 – М., 1971.
12. Гель А.П. Кримінально-виконавче право України: навч. посібник / Гель А.П., Семаков Г.С., Яковець І.С.; за заг. ред. А.Х. Степанюка. – К., 2008.
13. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / І.Г. Богатирьов, О.М. Джужа, О.І. Богатирьова, Є.М. Бодюл та ін.; за заг. ред. І.Г. Богатирьова. – К., 2010.
14. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України /

- А.П. Гель, О.Г. Колб, В.О. Корчинський та ін.; за заг. ред. А.Х. Степанюка. – К., 2008.
15. Кримінально-виконавче право України: підручник / В.В. Голіна, А.Х. Степанюк, О.В. Лисодєд, та ін.; за ред. В.В. Голіної і А.Х. Степанюка. – Х., 2011.
16. Уголовно-исполнительное право: учеб. для юрид. вузов / под ред. В.И. Сильвестрова. – 6-е изд., испр., доп. – М., 2007.
17. Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации. – М., 2012.
18. Уголовно-исполнительный кодекс Республики Беларусь. – Мн., 2000.
19. Богатирьов І.Г. Порівняльне кримінально-виконавче право: навч. посібник / Богатирьов І.Г., Копотун І.М., Пузирьов М.С.; за заг. ред. І.Г. Богатирьова. – К., 2013.
20. Комментарий к Уголовно-исполнительному кодексу Российской Федерации / общ. ред. И.Л. Трубников; рук. автор. кол-ва О.В. Филимонов. – М., 2006.
21. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / пер. з рос. – Х., 2001. –
22. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. – Морфологія // <http://books.org/book/1337443/88570e>.
23. Zubkov M.G. Сучасний стан : український правопис. Комплексний довідник. – 7-е вид., випр. та доп. – Х., 2003.
24. Сучасна українська мова: підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ та ін.; за ред. А.П. Грищенка. – К., 2002.
25. Оніщенко Н.М. Загальнотеоретичні засади юридичної відповідальності / Н.М. Оніщенко, Т.І. Тарахоніч, Н.М. Пархоменко, Л.О. Макаренко // Інститут юридичної відповідальності в демократичних правових системах. – К., 2009.
26. Гришук В.К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Хмельницький, 2013.
27. Кримінально-виконавче право: підручник / за ред. А.Х. Степанюка. – Х., 2006.
28. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах / упоряд. В.В. Рожнова, А.С. Сизоненко, Л.Д. Удалова. – К., 2011. – С. 231–245.

**Конопельский В. Я. О дифференциации и индивидуализации исполнения наказания в виде лишения свободы в Украине.** Осуществлен анализ содержания такого принципа уголовно-исполнительного законодательства, исполнения и отбывания наказания, как дифференциация и индивидуализация наказаний, а также определена его социально-правовая природа, роль и место в механизме исполнения уголовных наказаний в Украине.

**Ключевые слова:** дифференциация; индивидуализация; исполнение наказания; лишение свободы; учреждение по исполнению наказаний; осужденный; персонал Государственной уголовно-исполнительной службы Украины.

**Konopelsky V. Ya. About differentiation and personalization of execution of punishment in the form of imprisonment in Ukraine.** The authors made analysis of the content of the principle of criminal-executive law and penal execution as differentiation and individualization of punishment, and determined its socio-legal nature, place and role in the mechanism of execution of criminal penalties in Ukraine.

The current legislation of Ukraine is envisaging the differentiated and individual going near implementation of punishment in the type of imprisonment for a term. However, in establishments of implementation of punishments annually the relapse of crimes takes place among convict. Also take place and other negative phenomena related to serving of punishment convict as imprisonment (use of narcotic and other psychotropic substances; storage of money; making of prickly-cutting objects; feasance of breaches of discipline and other). By the circumstances of violations convict of order of serving of punishment in establishment of implementation of punishments are: 1) improper inhibition by the personnel of Government Criminally-executive service of Ukraine of principle of differentiation and individualization of implementation of punishments, 2) insufficient understanding the subjects of application of maintenance of process of implementation of punishment, 3) absences of conscious relation of workers this establishments to the own role in the mechanism of criminal responsibility of convict.

Differentiation and individualization of execution of punishment in the form of imprisonment for a term is creation at legal level and realization at organizational level of individual terms of implementation of the marked punishment in relation to separately taken convict. The content of this principle has different interpretations in the theory of criminal-executive right and in legislation. We consider that differentiation and individualization of execution of punishment (as principle of criminal-executive legislation, execution and serving of punishments): 1) influence on efficiency of execution of criminal punishments; 2) differentiations and individualization are correlated as a common and single and represent essence of the same concept; 3) is a legal technique. The differentiation and individualization of punishment in the form of imprisonment in Ukraine allowed to find blanks of law that need clarification and unitization.

**Keywords:** *differentiation, personalization, execution of punishment, imprisonment, penal institutions, convict, staff of the State Penitentiary Service of Ukraine.*

*Надійшла до редакції 12.09.2013*

**Пузирьов М. С.**

кандидат юридичних наук

*(Інститут кримінально-виконавчої служби, м. Київ)*

УДК 343.81

## **НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ПЕВНИЙ СТРОК У ПЕРІОД ПЕРШОЇ КОДИФІКАЦІЇ ВИПРАВНО-ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Досліджено нормативно-правову регламентацію диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк у період першої кодифікації виправно-трудоного законодавства (1925–1970 рр.).

**Ключові слова:** *диференціація та індивідуалізація виконання покарання, позбавлення волі на певний строк, історичний досвід, виправно-трудове законодавство, кодифікація.*

**Постановка проблеми.** Покарання у виді позбавлення волі на певний строк, як свідчить історія розвитку кримінально-виконавчого права, було і продовжує залишатися найбільш розповсюдженим видом кримінального покарання [1, с. 220]. Як вид покарання позбавлення волі на певний строк починало свій розвиток з тюремного ув'язнення. Протягом багатьох століть воно було головним засобом у боротьбі зі злочинністю.

Проаналізувавши витоки становлення і розвитку диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк, ми дійшли висновку, що, незважаючи на те, що терміни “диференціація виконання покарання” та “індивідуалізація виконання покарання” вироблені у виправно-трудоному праві, тобто за радянських часів, а їх законодавче закріплення як принципу кримінально-виконавчого законодавства відбулося вже у ХХІ ст., сутність цього принципу та його двох взаємопов'язаних складових зародилася набагато раніше. Аналізуючи витоки